

University of Groningen

Van Sappho tot De Sade

Bremmer, J.

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1988

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Bremmer, J. (1988). *Van Sappho tot De Sade: momenten in de geschiedenis van de seksualiteit*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Voorwoord

Waarom werd in het oude Griekenland een homoseksuele verhouding tussen twee volwassenen niet geaccepteerd? Waarom reikte in de middeleeuwen het verbod van incest tot aan de grenzen der verwantschap? Waarom was de negentiende eeuw doodsbenauwd voor masturbatie? Waarom zijn de bordelen met hun hoerenmadam verdwenen? Dit soort intrigerende vragen zou psychiaters als Freud en biologen als Kinsey onaangenaam hebben verrast. Zoals de mensen 'het' nu doen, deden ze het toch immers altijd? Deze opvatting was begrijpelijk voor een tijd waarin historici de seksualiteit nog niet tot voorwerp van onderzoek hadden gemaakt. Het is ook eigenlijk beschamend dat de geschiedwetenschap zich pas sinds de laatste tien jaar actief bezighoudt met de seksualiteit, een terrein dat al te lang het speelveld is geweest van psychologen, biologen en doktoren met hun (meestal onjuiste) denkbeelden.

Daarom wordt het ook pas nu mogelijk de seksualiteit te zien als een plastisch verschijnsel dat voortdurend door mensen zelf wordt vorm gegeven. Seksualiteit is niet een biologische constante, maar een voortdurend veranderend fenomeen. Historici moeten daarom niet alleen aandacht schenken aan de sociale, economische of religieuze kanten van de seksualiteit maar ook, zoals Gert Hekma beoogt in zijn bijdrage aan dit boek, belangstelling gaan krijgen voor de preliminaria van seksueel gedrag, aan de vormgeving van seksuele manieren en aan de choreografie en de architectuur van de seksualiteit. Pas dan zullen we een enigszins zekere basis hebben voor onze meningsvorming over deze fascinerende kant van het menselijk bestaan.

Deze verzameling studies wil een bijdrage zijn aan het historisch debat over de seksualiteit dat nu op gang begint te komen. Het boek vond zijn oorsprong in het grootste historische congres dat ooit in Nederland heeft plaats gevonden: 'Balans en Perspectief: over aard en functie van kennis van het verleden' (22-24 mei 1986). Op dit congres, georganiseerd door een groep studenten van het Instituut

van Geschiedenis ter gelegenheid van het 350-jarig bestaan van de Rijksuniversiteit Utrecht, werden talloze seminars gehouden over de meest verschillende aspecten van de geschiedenis; het seminar over de seksualiteit werd aan ondergetekende toevertrouwd. Het leek hem een boeiende onderneming om het historisch karakter van de seksualiteit te laten zien. Daarom werden de lezingen zó samengesteld dat telkens een ander aspect van de seksualiteit in opeenvolgende periodes van de geschiedenis werd belicht. Toen bleek dat deze opzet erg veel belangstelling trok en aanleiding gaf tot levendige discussies, leek het niet meer dan redelijk de voordrachten voor een breder publiek toegankelijk te maken. Voor dit boek zijn alle voordrachten opnieuw bewerkt en bovendien zijn nog enkele andere bijdragen opgenomen, die te zamen een zo gevarieerd mogelijk beeld van de geschiedenis van de seksualiteit beogen te geven. Achtereenvolgens komen aan bod homoseksualiteit en lesbische liefde in de oudheid, incest in de middeleeuwen, seksuele opvoeding en voorlichting in de Nederlandse Republiek, voyeurisme tijdens de rococo, de denkbeelden van De Sade, prostitutie in het fin-de-siècle Wenen en 'manninnen' op de Balkan. De bundel wordt besloten met een analyse van de opkomst van de seksuologie.

Graag wil ik de organisatoren van het congres 'Balans en Perspectief': te weten Frans van Besouw, Aad Blok, Paul Boeding, Ivo Kuypers en Marianne Neuteboom, nogmaals bedanken voor hun inzet en bekwaamheid.

Jan Bremmer

Ede, oktober 1987